

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/291/2019
Identifikačné číslo spisu:	5113210800
Dátum vydania rozhodnutia:	30.01.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:5113210800.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletú H. U., narodenú W., zastúpenú Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Žiline ako kolíznym opatrovníkom, dieťa rodičov - matky Z. U., bývajúcej v C., zastúpenej JUDr. Janou Ftorkovou, advokátkou, so sídlom v Žiline, V. Spanyol 8343/1A a otca Z. U., bývajúceho v C., zastúpeného JUDr. Ing. Lindou Kovandovou, LL.M., advokátkou, s o sídlom v Banskej Bystrici, Ul. Janka Kráľa č. 1, o úprave styku otca s maloletým dieťaťom, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 30 P 121/2013, o dovolaní otca proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 30. mája 2019 sp. zn. 11 CoP 41/2018, takto

rozhodol:

Z r u š u j e uznesenie Krajského súdu v Žiline zo dňa 30. mája 2019 sp. zn. 11 CoP 41/2018 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 5. februára 2018 č. k. 30 P 121/2013-444 upravil styk otca s maloletou tak, že otec je oprávnený byť s maloletou počas vianočných a veľkonočných sviatkov počas prvej polovice týchto prázdnin v párne roky od soboty od 8.00 hod. do druhej nasledujúcej nedele do 8.00 hod. a počas druhej polovice týchto prázdnin v nepárne roky od soboty od 19.00 hod. do druhej nasledujúcej nedele do 11.00 hod. s tým, že matka je povinná dcéru vždy odovzdať v mieste bydliska otca v S., otec je povinný dcéru naspäť priviesť do C. do miesta trvalého bydliska matky po ukončení stretnutia. Ďalej uviedol, že počas jesenných a jarných prázdnin maloletá H. bude u otca od soboty od 8.00 hod. do druhej nasledujúcej nedele do 11.00 hod., matka maloletú privedie do miesta bydliska otca v S., otec maloletú naspäť zavedie po ukončení stretnutia do bydliska matky v C., cez letné prázdniny maloletá H. bude u otca od prvého dňa letných prázdnin od 9.00 hod. do 31. dňa letných prázdnin do 11.00 hod. v párných rokoch, v nepárných rokoch od 32. dňa letných prázdnin od 9.00 hod. do 62. dňa letných prázdnin do 11.00 hod. s tým, že matka dieťa v stanovenom čase odovzdá v mieste bydliska otca v S. otcovi, otec po ukončení stretnutia matke dieťa vráti na adrese bydliska v C.. Ďalej matke uložil povinnosť umožniť kontakt otca s maloletou prostredníctvom Skype jedenkrát do týždňa každú nedeľu od 19.00 hod. do 19.30 hod. Matka je povinná dieťa na stretnutie s otcom riadne a včas pripraviť, dieťa otcovi odovzdať s preukazom poistenca a cestovným pasom. Otec je povinný dieťa po ukončení stretnutia matke naspäť vrátiť. Týmto

rozsudkom zároveň zmenil rozsudok Okresného súdu v Bruseli, súdu pre mládež spis zo dňa 1. marca 2012 č. 1037/2011/20B v časti úpravy styku otca s maloletou. O trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na ich náhradu.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie matky aj otca uznesením zo dňa 30. mája 2019 č. k. 11 CoP 41/2018-543 napadnutý rozsudok podľa § 389 ods. 1 písm. a/ zák. č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) zrušil a podľa § 391 ods. 1 CSP konanie zastavil. Uviedol, že obvyklý pobyt maloletej je od januára 2009 v C., kde sa maloletá s matkou nepretržite zdržiava, pričom jej pobyt vykazuje všetky znaky trvalosti. Maloletá v C. žije a navštevuje tam aj základnú školu. Mal za to, že hoci otec tvrdí, že k presťahovaniu maloletej došlo bez jeho súhlasu, konanie o návrat maloletej neinicioval, a teda možno konštatovať, že došlo k akceptovaniu existujúceho stavu aj zo strany otca (neuplatní sa preto výnimka podľa čl. 10 nariadenia). Otec žiadal upraviť styk s maloletou dňa 31.12.2008 návrhom podaným na Okresnom súde Žilina, pričom podaním zo dňa 31.5.2013 svoj návrh zmenil, k čomu odvolací súd uviedol, že o tomto jeho návrhu nebolo doposiaľ právoplatne rozhodnuté. Naposledy však bol styk otca s maloletou po rozvoze rodičov upravený pred Okresným súdom v Bruseli - súd pre mládež spis. č. 1037/2011/20B. Odvolací súd mal v zmysle uvedeného za to, že keďže Okresný súd Žilina doposiaľ právoplatne nerozhodol o návrhu otca podanom v čase pred presťahovaním maloletej do C. a medzitým už bolo o úprave styku otca s maloletou rozhodnuté belgickým súdom, v takomto prípade došlo k založeniu právomoci belgických súdov, pričom otec maloletej nenamietal v danom konaní absenciu právomoci bruselského súdu. Keďže obvyklý pobyt maloletej v C. pretrváva, a teda nedošlo k jeho zmene, má odvolací súd za to, že je daná právomoc belgického súdu podľa č. 8 Nariadenia Brusel II. Zároveň nie je daná existencia žiadnej z výnimiek zo všeobecnej právomoci podľa čl. 8 ods. 2 Nariadenia Brusel II. Odvolací súd preto rozsudok okresného súdu zrušil a konanie zastavil, pretože nebola splnená jedna z podmienok konania, a to právomoc slovenských súdov vec prejednať a rozhodnúť. O nároku na náhradu trov konania odvolací súd rozhodol v zmysle ustanovenia § 52 CMP tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov tak prvoinštančného, ako aj odvolacieho konania.

3. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal dovolanie otec maloletého dieťaťa (ďalej aj „dovolateľ“), ktorého prípustnosť aj dôvodnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Namietal, že nesprávnym postupom súdu mu bolo znemožnené, aby uskutočňoval svoje procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a k porušeniu viacerých medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná ako aj k porušeniu právnych predpisov Slovenskej republiky. Namietal konštatovanie odvolacieho súdu v bode 20. napadnutého uznesenia, ktoré považoval za nesprávne, nepravdivé a nevyplývajúce zo súdneho spisu. Dovolateľovi nie je zrejmé, na základe čoho sa odvolací súd domnieva, že otec maloletej nenamietal nedostatok právomoci bruselského súdu, k čomu priložil písomné podanie adresované konajúcemu bruselskému súdu, z ktorého je jednoznačné namietanie tohto nedostatku zo strany otca maloletej odôvodnené tým, že už prebieha skôr začaté konanie na slovenskom súde (v danom čase mu ešte nebolo doručené rozhodnutie o právoplatnom skončení tohto konania). Uviedol, že tak aj v konaní pred bruselským súdom, aj v tomto konaní pred slovenskými súdmi opakovane namietal, že právomoc patrí výlučne slovenským súdom a s prenesením právomoci belgickému súdu nesúhlasí. Tvrdenie krajského súdu o nenamietaní absencie právomoci belgického súdu je tak v rozpore s obsahom súdneho spisu. Navrhol, aby dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Kolízny opatrovník sa k predmetnému dovolaniu nevyjadril.

5. Matka maloletej žiadala dovolanie otca odmietnuť ako neprípustné, respektíve zamietnuť ako nedôvodné s tým, že jej bude priznaná náhrada trov konania v rozsahu 100 %.

6. Na konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých sa vzťahuje Civilný mimosporový poriadok. V zmysle § 2 ods. 1 CMP sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže CMP. neustanovuje inak, dovolací súd ďalej skúmal možnosť aplikácie ustanovení CSP pre konanie o dovolaní otca maloletého dieťaťa.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník, v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpený advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnuté uznesenie odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

8. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

9. Dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Na rozdiel od odvolania (riadneho opravného prostriedku), ktorým možno napadnúť ešte neprávoplatné rozhodnutie, je dovolanie mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť. Občiansky súdny poriadok vychádza z tejto mimoriadnej povahy dovolania a v nadväznosti na to aj upravuje podmienky, za ktorých je dovolanie prípustné. Pokiaľ je odvolanie zásadne prípustné (ak Občiansky súdny poriadok v prípade niektorých rozhodnutí výslovne neustanovuje inak), dovolanie - naopak - je prípustné, len ak to Občiansky súdny poriadok výslovne uvádza. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach túto mimoriadnosť dovolania často zdôrazňuje konštatovaním, že dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie (por. rozhodnutia najvyššieho súdu, napr. sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

10. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP). Dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (viď § 428 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

11. Otec maloletého dieťaťa v dovolaní namieta vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP, t. j., že mu nesprávnym postupom súdu bolo znemožnené, aby uskutočňoval svoje procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolateľovi nie je zrejmé, na základe čoho sa dovolací súd domnieval, že otec maloletej nenamietal nedostatok právomoci bruselského súdu. Uvedol, že tak aj v konaní pred bruselským súdom, aj v tomto konaní pred slovenskými súdmi opakovane namietal, že právomoc patrí výlučne slovenským súdom a s prenesením právomoci belgickému súdu nesúhlasí. Navrhol preto, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

12. Právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 393 ods. 2 CSP (predtým § 157 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 211 ods. 2 O.s.p.), je nepreskúmateľné.

13. Dovolací súd poznamenáva, že už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť (nedostatok odôvodnenia) rozhodnutia nezakladá zmätočnosť rozhodnutia a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná za vlastnosť rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.).

14. Na zásade, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá (len) „inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2

písm. b/ O.s.p.“, zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, prijaté na rokovaní občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 3. decembra 2015, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“ Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

15. S poukazom na citované stanovisko len v mimoriadnych a ojedinelých prípadoch môže nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladať vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. (teraz § 420 písm. f/ CSP), a to napríklad vtedy, ak rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom ako celok neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, prípadne vtedy, ak odôvodnenie napadnutého rozhodnutia má také zásadné nedostatky, ktoré sa svojou povahou, intenzitou, významom a právnymi následkami blížia k „justičnému omylu“. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva totiž princíp právnej istoty môže ustúpiť iba výnimočne, a to za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (pozri Ryabikh proti Rusku, sťažnosť č. 52854/99) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, ale nie z dôvodu právnej čistoty (pozri Sutyazhnik proti Rusku, sťažnosť č. 8269/02, Protzenko proti Rusku, sťažnosť č. 13151/04, Tishkevich proti Rusku, sťažnosť č. 2202/05, Lenskaya proti Rusku, sťažnosť č. 28730/03).

16. S poukazom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu trpí vadou konania podľa § 420 písm. f/ CSP. Konanie je postihnuté vadou zmätočnosti spočívajúcou v nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu takej intenzity, ktorá odôvodňuje aplikáciu (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016 a zakladá tak prípustnosť i dôvodnosť podaného dovolania.

17. V súlade s § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP musí súd v odôvodnení rozhodnutia podať výklad opodstatnenosti a zákonnosti výroku rozhodnutia a musí sa vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený s poukazom na zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP, je nepreskúmateľné. Takéto arbitrárne rozhodnutie súdu odníma účastníkovi možnosť uskutočňovať procesné práva a v konečnom dôsledku porušuje jeho právo na spravodlivý súdny proces (čo zakladá vadu konania podľa § 431 ods. 1 CSP v spojení s § 420 písm. f/ CSP), pretože mu upiera možnosť náležite skutkovo a právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci opravných prostriedkov.

18. Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu nezodpovedá vyššie uvedeným požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí. Rozhodnutie odvolacieho súdu považuje dovolací súd za nepreskúmateľné, arbitrárne a rozporuplné. Nevedno ako odvolací súd dospel k záveru, že dovolateľ nenamietal absenciu právomoci bruselského súdu, keď takéto dokazovanie ani nevykonával. Zároveň dovolací súd vidí rozporuplnosť napadnutého uznesenia aj v tom, že odvolací súd uzatvoril, že vo veci je daná právomoc belgického súdu podľa článku 8. Nariadenia Brusel II., čo nemá oporu v predmetnom nariadení, k čomu dovolací súd uvádza, že odvolací súd mal zrejme na mysli článok 9 ods. 2 Nariadenia Brusel II.

19. Tieto nedostatky odôvodnenia uznesenia odvolacieho súdu v otázke väd konania namietaných otcom maloletého dieťaťa majú za následok, že napadnuté rozhodnutie nespĺňa požiadavky stanovené odvolaciemu súdu v ustanovení § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP na riadne odôvodnenie rozhodnutia. Z tohto dôvodu je dovolanie otca maloletého dieťaťa procesne prípustné podľa § 420 písm. f/ CSP a dovolateľ v ňom dôvodne namieta ním uvádzanú procesnú vadu zmätočnosti, pretože mu týmto nesprávnym procesným postupom súdu bolo znemožnené realizovať jemu patriace procesné

práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

20. Vzhľadom k zisteniu, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f/ CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

21. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.